

– kétségtelenül valahol ott keresik, ahol a gyerek még nem frusztrálódott, amikor még nem ismerte a szorongást, a szükségletfeszültséget vagy kapcsolati szinten az én (self) különválását a tárgyatól, az anyától. Amikor még nem ismerte fel, hogy az anya nem ugyanazt éli át, mint ő, a gyerek, hogy az élményvilág mindenkinek saját belső életéhez tartozik, s ez nem választható külön a világ objektív átélésétől.

Ottlik szemlélete abban különbözik azoknak az íróknak és költőknek a felfogásától, akik elfogadták a pszichoanalízis fejlődéelméletét, a gyermekkor meghatározó voltát a későbbi felnövekedésre és a személyiség kibontakozására nézve, hogy ő nem infantilizálja ezt a regresszív hajlamot – mint Karinthy és néha Kosztolányi is –, hanem felnőttkomolysággal vállalja, hogy lefordítsa felnőttnyelvre a gyermekkori látomást.

Hivatkozások

Freud, Anna: NORMALITY AND PATHOLOGY IN CHILDHOOD. Int. Univ. Press, N. Y. 1965.

Hermann Imre: DAS ICH UND DAS DENKEN. Psa. Verl. Leipzig–Wien–Zürich, 1929.

Hermann Imre: DENKPSYCHOLOGISCHE BETRACHTUNGEN IM GEBIETE DER MATEMATISCHER MENGENLEHRE. Schweiz. Zsch.f.Psych. 1949.

Mitscherlich, Alexander: AUF DEM WEG ZUR VATERLOSEN GESELLSCHAFT. Clausen u. Bosse, Leck. 1976.

Schur, Max: Freud: LIVING AND DYING. Int. Univ. Press, N. Y. 1972.

Székács István: ÉN-RENDELLENESÉGEK A HÁBORÚ IDEJÉN. In: PSZICHOANALÍZIS ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNY. Párbeszéd K. 1991.

Trilling, Lionel: MŰVÉSZET ÉS NEURÓZIS. Európa, 1979.

Gion Nándor

HALK SZAVÚ TISZTESSÉGES LÁNYOK

A házasságomról, pontosabban a nősülésemről eddig nem meséltem magának, mert úgy gondoltam, túl hosszú történet, nyilván nem írná meg, de azután rájöttem, hogy a történet valójában nem is hosszú, csupán én készülődtem hosszasan a házasságra, majdnem tizenhat évig, anélkül hogy erről tudtam volna.

E tizenhat évnek a legelején már nagyon szerelmes voltam Lőcsei Ilonkába, a halk szavú szőke telefonoslányba, aki a postán a fülhallgatón keresztül elég sok hangos, sőt goromba beszélgetést meghallgatott, talán ezért lett halk beszédű és kevés beszédű, bizonyára jólesett neki, amikor esténként csöndesen összebújtunk abban a kis parkban a második világháború helyi hőseinek márvány emlékműve mögött, lombos fák alatt bújtunk össze, mindig ugyanazon a fapadon, ahonnan a márvány emlékműnek a szűrke beton hátlapját láttuk, de nem sokat törődtünk a csúnya betonkockákkal, főleg egy-

mást néztük, és jól éreztük magunkat, és jól éreztük magunkat Makai Sándor Tulipán nevű cukrászdájában is, ahová szintén gyakran eljártunk, bár én jobban szerettem a parkban üldögelni, mert ott szabadosabban viselkedhettem, de Lócsei Ilonka ragaszkodott a Tulipánhoz is, én meg szerelmes voltam, elmentem hát vele a cukrászdába, és leginkább krémest ettünk, és limonádét ittunk. Az asztalosműhelyben Szilágyi Lajosék hangosan röhögtek rajtam, ők esténként az Aranykárász vendéglőbe jártak biliárdozni, sohasem ittak limonádét, és igen vigan éltek, de akkor nem törődtem a röhögésükkel, a Tulipán egyáltalán nem volt rossz hely, a falakat tájképek és tükrök borították, az asztalok tiszták voltak, Makai Sándor gyorsan és udvariasan szolgálta ki a vendégeket, és mindig sok fiatal lány tartózkodott ott, és a futballistáknak is volt egy hosszú törzsasztaluk, az asztalfőn Modrovich Szilárd, a jóképű középcsatár szokott ülni mosolyogva és simára olajozott hajjal, jó futballista volt, és gondosan ügyelt a frizurájára, amikor felemelkedett az asztal mellől, és távozni készült a Tulipánból, mindig megállt valamelyik tükör előtt, kis piros fésűt húzott elő a zsebéből, megfésülködött, és ilyenkor a fiatal lányok nedves és kipirosodott borjúszemekkel néztek rá. Akkoriban már az újságok is gyakran írtak Modrovich Szilárdról, tudni vélték, hogy a következő idényben átigazol valamelyik fővárosi klubba. Úgy látszik, a lányok is beleolvastak az újságok sportrovataiba, és ettől még inkább könnybe lábadt a szemük.

Időnként Lócsei Ilonka is megnézte a fésülködő centercsatárt, de száraz maradt a szeme, engem nézett hosszasan és kissé révetegen, és velem beszélgetett halkan a hangos telefonálóról vagy ennél kellemesebb dolgokról. Lassanként kialakult a mi kis asztaltársaságunk is. Először Ilonka barátnője, Kopilovics Marika csatlakozott hozzánk, egy kövérkés, jó kedélyű lány, aki enyhén bandzsított a bal szemével, de ezzel együtt szép volt szív alakú arcával és dús keblével, aztán leült hozzánk és ott maradt Kovalszky Ferenc is, akit addig csak felületesen ismertem, annyit tudtam róla, hogy festőművész akar lenni, a Tulipánban azonban összebarátkoztunk, többször lerajzolt bennünket, sokat évődött Kopilovics Marikával, kancsal madonnának nevezte, ezen Marika jóízűen nevetett, elmondta, hogy kicsi korában a bárányhimlőtől vagy a rózsahimlőtől csúszott félre valamelyest az egyik szeme, de így is szépre és nagyra nőtte ki magát, és egyáltalán nem haragudott Kovalszky Ferencre, aki már akkor is ügyesen rajzolt. Később elmaradtak az évődések, mert Kopilovics Marika rohamosan hizott, az arca nem változott, a hasa azonban növekedett, már igen nehézkesen járt be a Tulipánba. És egy napon, amikor Modrovich Szilárd éppen a tükör előtt fésülködött, Kopilovics Marika lefordult a székről, elterült a fényesre csiszolt padlón, összeszorított fogakkal nyüszített, nedves szemmel, majdnem bocsánatkérően nézett rám, azért én-rám, mert én hajoltam föléje, a cukrászda ugyanis pillanatok alatt kiürült, az emberek menekülnek a bajtól és a bajlódó nőktől, csak én maradtam ott és Ilonka, Kovalszky Ferenc akkor még nem érkezett meg a rajzlapokkal. És persze ott volt Makai Sándor is, de ő sem tudott mit kezdeni a nyüszítő lánnyal, szerencsére valahonnan hátulról a konyhából előkerült Irénke, Makai Sándor felesége, aki nemcsak az édes sütemények készítéséhez értett, legalább három gyereket szült már, egyből megállapította, hogy a magzatvíz máris elment, Kopilovics Marikát sürgősen a szülészetre kell szállítani. Makai Sándornak volt autója, de ő nem hagyhatta el a cukrászdát, kétségbeesetten szét-tárta karját, erre elkértem tőle a kocsis kulcsát, Ilonkával betuszkoltuk a nagy hasú lányt az autóba, és hajtottam a szülészetre. Ott nagyon zavarba jöttem, irtózom a kórházaktól, nem akartam bemenni a szülőotthonba a sok terhes nő közé, tanácstalanul toporogtam a gépkocsi mellett, Kopilovics Marika még mindig nedves szemmel nézett rám, és elnézést kért.

- Ne haragudj rám. Nem akartalak megijeszteni.
 - Remélem... remélem, minden rendben lesz – mondtam.
- Kopilovics Marika lüktető hasára szorította a kezét, még mosolyogni is tudott.
- Túlélem.

Ilonka vállára támaszkodott, bementek a szülőotthonba, én az udvaron maradtam egyedül vagy félóráig. Akkor kijött Ilonka az épületből, és igen gondterhelten nézett rám.

– Marikát egyenesen a szülőszobába vitték – mondta. – Nekem meg mindenféle adatokat kellett elmondanom egy öreg szemüveges nőnek. Azt is megkérdezte tőlem, hogy ki a születendő gyerek apja.

- Ki az apja? – kérdeztem.
- Modrovich Szilárd.
- A sima hajú focista? – ámuldoztam.
- Igen. Marika egy este elment vele a Tulipánból a lakására. Sok lány elment már oda, de azoknak szerencséjük volt, Marika viszont teherbe esett.
- Bemondtad Modrovich Szilárd nevét?
- Nem. Nem tehettem. Senki sem tudja bizonyítani, hogy ő a gyerek apja.
- Marika éppenséggel be tudná bizonyítani.
- Az nem elég.
- Akkor hát mit mondtál?
- Annyira összezavarodtam, hogy végül a saját nevemet és adataimat diktáltam le.
- Ezek szerint te vagy az apa – mondtam kissé gúnyosan és nagyon idétlenül.
- Én nem lehetek apa – tiltakozott kétségbeesetten Lócsei Ilonka, és segélykérően nézett rám. – Csak férfi lehet a gyerek apja.

Most én tiltakoztam.

- Nekem semmi közöm sincs Kopilovics Marika gyerekéhez.
- Férfira van szükségünk – erősködött Ilonka.

Elvitatkoztunk egy ideig, én egyre idegesebb lettem, végül megkérdeztem, hogy hol székel az öreg szemüveges nő, elszántan bementem hozzá, elmagyaráztam neki, hogy Kopilovics Marikát én hoztam be ugyan a szülészetre, de nem én vagyok a születendő gyerek apja, de ha férfi kell... Az öreg szemüveges nő unottan végighallgatott, aztán megkérdezte, hogy mi a nevem, mikor és hol születtem, és hogy jelenleg hol lakom. Mindent akkurátusan beírt egy nagy könyvbe, és elbocsátott.

Dühösen mentem vissza az udvarra, beültem a kocsiba Ilonka mellé, és csak annyit mondtam:

- Sok apja lesz ennek a gyereknek.

Ezután sokáig hallgattunk, sötét este volt már, a szülőotthonban az ablakok mögött cérnavékony hangon panaszkodtak az újszülöttek. Órák teltek el így, Ilonka többször bement az épületbe, a hatodik vagy hetedik forduló után sugárzó arccal jött ki, közölte, hogy Kopilovics Marikának fia született, császármetszéssel hozták világra, a gyerek egészséges, Marika is jól van. Átöleltem a vállát, és szerelmesen duruzsoltam a fülébe:

- Nekünk is lesznek gyermekeink. És te nem császármetszéssel fogsz szülni.

Lócsei Ilonka ekkor igen meglepő dolgot közölt velem.

- Én Modrovich Szilárdba vagyok szerelmes.
- Miket beszélsz? – hüledeztem.
- Már több mint egy éve szerelmes vagyok belé. Bármikor elmennék a lakására.
- De hát... ott a parkban... a hősök emlékműve mögött... – dadogtam hitetlenkedve.

– Akkor is őt szerettem – mondta Lőcsei Ilonka a maga csendes módján. – Ezt mindeképpen meg kellett mondanom neked. Így tisztességes...

– Nagyon tisztességes... – mondtam rekedten. – Te mindig nagyon tisztességes lány voltál.

Iszonyúan rosszul éreztem magam. Ez volt életem egyik legcsúnyább éjszakája. Begyújtottam a kocsit, visszaszánguldottam a Tulipánhoz, átadtam Makai Sándornak a kulcsot, és elmondtam neki, hogy Kopilovics Marikával minden rendben van, egészséges fiúgyereknek adott életet. Mire kijöttem a cukrászdából, Ilonka már eltűnt valamerre a sötétségben.

Másnap a bütorgyárban megkértem Szilágyi Lajost és Dosztán Ferit, hogy estefelé jöjjenek el velem a Tulipánba. Csodálkozva néztek rám, valami furcsa torzulást láthattak az arcomon, mert ezúttal nem röhögtek ki, eljöttek velem a cukrászdába, bár nem tudták, hogy miért hívtam oda őket, feszengve ültek a csendes helyen, és tanácsatlanságukban rengeteg krémet fogyasztottak. Később bejött Kovalszky Ferenc is, bemutatattam neki a szakértésaimat, ő meg lerajzolta őket. Szilágyi Lajoséknak tetszettek a rajzok, de még mindig nem tudták, hogy miért ülnek a krémpiték és limonádék között.

Én a futballistákat figyeltem. Öten ültek a törzsasztaluknál, Modrovich Szilárd az asztalfőn mosolygott, és amikor felemelkedett, a többiek is felugráltak, együtt indultak kifelé. A szépreményű centercsatár megállt az egyik tükör előtt, elővette kis piros fésűjét. Akkor én is felálltam, mögéje léptem, és összeborzoltam a haját. Megperdült, szembefordult velem, megragadta mellemen az inget.

– Mit csinálsz, te...

– Utálom az olajos hajú piperkőcöket – mondtam.

Tovább gyűrögette az ingemet, és feldúltan sziszegte:

– Ide figyelj, te nyomorult kocsmatöltelék! Két perc alatt összetörjük a csontjaidat, ha nem kotródsz el innen. Búzsasz a pálinkától.

A futballisták fenyegetően körénk gyűltek, és ekkor végre Szilágyi Lajos és Dosztán Feri is megértette, hogy miért vannak ott, ahol vannak, felálltak, felállt Kovalszky Ferenc is, közelebb jöttek hozzánk. Makai Sándor két asztallal odébb rémülten tördelte kezét, békés cukrászdájában eddig még sohasem verekedtek a vendégek.

Én zsebre dugtam mindkét kezemet, és lassan, nyugodtan elmondtam egy rövid történetet:

– Vagy tíz évvel ezelőtt egy nagymenő focista barátaival betért az Aranykárász kocsmába, ahol módfelett jókedvre derült, jókedvében sértegetni kezdett egy nyomorult kocsmatölteléket. Gorombaságokat mondott neki, gúnyolódott vele, mire a nyomorult kocsmatöltelék elővette a bicskáját, és egy gyors mozdulattal beleszúrt a focista combjába. A nagymenő és nagyhangú fickó most segédkönyvelő a Köztisztasági Vállalatnál, és bicegve jár.

A történet igaz volt. Lehet, hogy Modrovich Szilárd már korábban is hallotta, és az én zsebemben is lehetett egy éles bicska. A középcsatár elengedte az ingemet, és szép lassan elfehéredett az arca, néhány pillanatra talán a szíve is kikapcsolt.

– Nem ismerem magát – mondta. – Mit akar tőlem?

– Ha gyereket csinálsz valakinek, akkor vállald az apaságot. A rendes férfiak ezt teszik.

– Nem tudom, hogy miről beszél.

– Holnap menjél be a szülészetre – tanácsoltam neki jóságosan. – Ott majd mindent megmagyaráznak.

– Még mindig nem tudom, hogy miről beszél – mondta, és megpróbált önérzetesen és férfiasan viselkedni. Parancsolóan intett a másik négy futballistának, és kiment a Tulipánból, felborzolt haját azonban elfelejtette simára fésülni.

Ezután mi is elmentünk, és én többé nem léptem be a Tulipánba, visszatértem az Aranykárászba, néha még biliárdoztam is, de sohasem tudtam igazán beletanulni ebbe a játékba. Modrovich Szilárd a következő idényben már Belgrádba szerződött, ott Tvrdko Modrovics néven négy-öt évig sikeresen kergette a labdát, már-már a válogatottságig is eljutott, de egy izgalmas bajnoki mérkőzés után rosszul lett, nagyon elfehéredett az arca, kórházba szállították, ahol sokáig ápolgatták sikertelenül, aztán hazaküldték, a füves pályára azonban nem lépett már többé, később az újságok rövid gyászjelentésben közölték, hogy a szíve végleg kikapcsolt. Valami szervi baja lehetett, és ő túlhajszolta magát, mert sokat vártak tőle, és ő tehetséges középcsatár volt.

Ez idő alatt én is messze elsodródtam nemcsak a Tulipántól, az Aranykárásztól, de magától a várostól is, a tizenhatodik év legvégén színházi dolgozó voltam, kulisszákat és mindenféle színpadi kellékeket fabrikáltam, Uracs Imre, a műszaki részleg vezetője kinevezett helyettesének, kedves, de sokat lármázó emberek között dolgoztam, talán az állandó zajongások miatt nem tudtam igazából megszeretni a színházat, és egy tavaszi délutánon, amikor Uracs Imre éppen az orvosokat járta, mert valami titokzatos kór kínozza, és én főnökösködtem a műszakiaknál, a színpadon Csehov *Három nővére*-nének a próbáján ismét összevesztek a színésznők, visítva kiabáltak egymásra, elszöktem a fülsértő lármából, elmentem a Sétáló utcába, leültem a Pelikán nevű cukrászda elé, két krémest és egy limonádét rendeltem, csöndességre vágyódtam. De a Sétáló utca is zajos volt, akkoriban újították fel, ami azt jelentette, hogy régi patináját akarták visszavarázsolni, sárgára és barnára meszelték be a házak falait, az utca sima aszfaltját felszaggatták és macskakövekkel helyettesítették, mert régen is macskaköves volt a Sétáló utca, csak hogy most a sétáló lányok túsarkú cipőkben jártak, a cipők túsarkai beszorultak a macskakövek közé, a lányok botladoztak, sikongtak, és szidták a városrendészeket. Csalódottan mentem vissza a színházba, a színésznők még mindig veszekedtek, akkor már Uracs Imre is a színpalak mögött üldögélt egy üveg borral a kezében.

– Nem szeretem a bort – mondta elbúsulva –, de ezentúl csak bort ihatok. Az erősebb italoktól eltiltottak az orvosok.

– Holnap elutazom – mondtam. – Csöndes helyre vágyódom. A Tulipán cukrászdába megyek.

– Ne beszélj nekem cukrászdákról – mondta dühösen Uracs Imre. – Most tudtam meg az orvosoktól, hogy cukorbeteg vagyok. Semmiféle titokzatos kórok nem kínoztak, egyszerűen cukorbeteg vagyok. Ezentúl mindennap injekciót kell szúrnom a combomba, és legfeljebb csak bort ihatok. Hol van az a Tulipán?

– Egy másik városban – mondtam. – Csöndes, békés hely, valamikor egy halk szavú lánnyal jártam oda. Nagyon tisztességes lány volt. Egyévi ölelkezés után bevallotta, hogy tulajdonképpen nem is engem szeret, hanem egy neves labdarúgót. Jóképű és tehetséges középcsatár volt az illető, de már meghalt.

– A halk szavú lány azóta már biztosan háromszor férjhez ment, és háromszor elvált – mondta búskomoran Uracs Imre. – A halk szavú lányokkal leginkább ez szokott történni. Aztán legalább két gyerek marad a nyakukon, és megkeserednek az elhagyatottságban. Így szokott ez történni, nekem elhiheted, tíz éve dolgozom már a színházban a hangoskodó nők között, de sok halk szavú lánnyal is találkoztam a nézőtérben.

– Mégis elmegyek a Tulipánba.

– Menjél – legyintett bágyadtan Uracs Imre. – Én meg majd megpróbálok rászokni a borra, és naponta szurkálom a combomat. Állítólag nem is olyan fájdalmas, amint azt az ember gondolná.

Másnap elutaztam, és az a nap majdnem tökéletesre sikeredett, vagyis majdnem pontosan az történt, amire vágyakoztam. A Tulipánban Makai Sándor kissé megöregedve, de lelkesen üdvözölt, nyilván elfelejtette már a régi kellemetlenségeket. Leültem régi asztalunkhoz, türelmesen váraкоztam, a cukrászda most is tiszta és csöndes volt. És valamikor késő délután megérkezett Kovalszky Ferenc. Ő nem lelkesedett, már tizenhat évvel azelőtt, egészen fiatal korában is olyan hanyag egykedvűséggel üdvözölte régen látott barátait, mintha csak félórával korábban beszélgettek volna a festésről, a kultúráról, a nőkről vagy egyéb haszontalan dologról. Most is így viselkedett.

– Vártalak már – mondta. Kezet rázott velem, és leült mellém. – Szükségem van egy jó asztalosra. Kettesben szép pénzeket kereshetünk.

– Híres festő lettél – mondtam elismerően. – Olvastam rólad az újságokban. Szépen be fogom keretezni a festményeidet.

– Nem a festményekhez kellesz nekem – mondta Kovalszky Ferenc. – Lakberendezéssel is foglalkozom. Régi súlyos bútorokat vásárolok olcsón, és drágán eladom gazdag embereknek. Csakhogy a legtöbb régi bútor darab igen rozoga állapotban van. De egy ügyes asztalos könnyedén simára pofozhatja az öreg szekrényeket, székeket, asztalokat és komódokat, és akkor még drágábban eladhatom az értékes régiségeket.

– Én ügyes asztalos vagyok – mondtam.

– Sok pénzt fogunk keresni – mondta elégedetten Kovalszky Ferenc, és kért egy pohár limonádét Makai Sándortól.

– Mikor kezdjük a munkát? – kérdeztem.

– Most mindjárt. Elmegyünk egy régi ismerősünkhöz. A kancsal madonnához. Emlékszel még rá?

– Emlékszem. Legutóbb akkor láttam, amikor éppen egy törvénytelen gyereket hozott a világra. Később bizonyára újabb törvénytelen gyerekeket szült.

– Nem – mondta Kovalszky Ferenc. – Megállt az első gyereknél. Azt nevelgeti és pátyolgatja, szerintem agyonkényezteti. A kis Modrovich Béla mindenféle gyanús helyeken csavarog éjszakánként, véres szemmel és álmosan jár az iskolába.

– Modrovich Béla?

– A centercsatár elvállalta az apaságot – mondta Kovalszky Ferenc. – Talán azért, mert te nagyon mogorván megfenyegetted. Volt akkor bicska a zsebedben?

– Üres volt a zsebem. Blöfföltem.

– Jól csináltad – nevetett Kovalszky Ferenc. – A focista megrémült, elvállalta az apaságot, és becsülettel fizette a tartásdíjat, amíg élt. Sajnos korán meghalt. Szegény Marikának nincsen szerencséje az életben. Félárván vagy teljesen árván idejött hozzánk valami istenverte faluból, egy jóképű labdarúgó leteperte, gyereket csinált neki, azután elhalálozott. Marika bedolgozta magát a vasúthoz, azt hiszem, pénztárosnő volt, de ott leépítések történtek, őt is elbocsátották. Szerencsére mostanában örökölt egy nagy, bár eléggé lepusztult házat sok régi bútorral, a bútorokat eladja, mert élnie kell valamiből, és a fiacskája is bőségesen költekezik. Menjünk, nézzük meg a régi bútorokat. Kocsival vagyok.

– Szeretnék találkozni Lócsei Ilonkával – mondtam. – Valamikor szép csöndes estét töltöttünk együtt a Tulipánban. Eljár még ide?

Kovalszky Ferenc nem válaszolt azonnal. Elgondolkodott, mintha csak most dőb-

bent volna rá, hogy én már régóta elmentem innen, és sok mindenről nem tudok. Később, a gondolkozás után, kissé körülményesen kezdett magyarázkodni.

– Hát igen. Ilonka továbbra is eljár ide. Általában kanyargósan érkezik, útközben betér más vendéglátói objektumokba is. Neki sincs könnyű élete. Felszedett magának egy férjet, egy tornatanárt. A tornatanár később elment valahová messzire, Ilonka két gyerekkel, egy kislánnyal és egy kislánnyal magára maradt, és vihogva, de merev arccal jön el esténként a Tulipánba. Nem látszik túlságosan boldognak.

– Várjuk meg – mondtam. – Miatta utaztam ide egy igen lármás helyről. Egyik sokat tapasztalt és cukorbajos barátom azt mondta, hogy Ilonka már háromszor férjhez ment, és háromszor elvált.

– Csak egyszer ment férjhez, és csak egyszer vált el – mondta Kovalszky Ferenc. – Hamarosan megérkezik, várjuk meg, ha akarod. De azután elmegyünk üzletelni.

Nem kellett sokáig várnunk. Lőcsei Ilonka befutott, és mindjárt rám ismert. Én nem ismertem volna meg őt: a haját vörösre festette, az arcát nagyon fehérre púderozta, és szélesen hadonászott a karjával. Vállamra borult, és a fülembé visitott.

– Idefelé jövet megálltam a háborús hősök emlékművénél. Most is éppen olyan ronda, mint régen.

– Régen halkabban beszéltél – mondtam. – Úgy látszik, a telefonáló emberek teleordítózták a fejedet, és te most kibeszéled őket.

– Nem vagyok már telefonos-kisasszony – vihogott Ilonka. – Titkárnő vagyok, és szép ruhákban járok. Az ügyfeleink néha megcsókolják a kezemet.

– Színházból jöttem ide, lármás színésznők közül – mondtam.

– Szívesen lennék színésznő – mondta Lőcsei Ilonka.

– A titkárnőknek is hangosan kell beszélniük?

– A tekintélyhez és a kézcsókokhoz hangos beszéd jár.

– A kancsal madonnához indultunk – mondta Kovalszky Ferenc, aki gyorsan elunta félresikerült beszédünket. – Velünk jössz?

– Persze hogy veletek megyek – mondta Ilonka. – De útközben vegyünk valamiféle italt. Szegény Marikának még ásványvize sincs otthon.

– Majd veszek néhány üveg bort – mondta Kovalszky Ferenc.

– Pálinkát is vegyél – mondta Ilonka.

Kimentünk a Tulipánból, Kovalszky Ferenc bevásárolt a közeli önkiszolgáló boltban, aztán elkocsikáztunk valahová a város szélére egy nagy, de eléggé lepusztult ház elé. Ilonka becsöngetett, és türelmetlenül toporgott a csukott ajtónál. Az ajtó kinyílt, megjelent Kopilovics Marika, és hosszú percekig nem engedett be bennünket a házba. Kicsit megsoványodott az elmúlt években, szív alakú arca azonban alig változott, bal szemével most is enyhén bandzsított, engem nézett, és mindkét szeme bepárásodott.

– Nem haragszol rám?

– Sohasem haragudtam rád – mondtam.

– Egyszer régen nagyon megijesztettelek a Tulipánban. Amikor lefeküdtem a padlóra. Nagyon rémülten hajoltál fölem.

– Zavarban voltam. Akkor láttam először vajúdjó nőt.

– Azóta rengetegszer láttam az arcodat. Éjszakánként, álmaimban sokszor fölem hajoltál.

– Felejtsd el a csúnya álmokat.

– Azok szép álmok voltak – mondta Kopilovics Marika, és végre félreállt az ajtóból, beengedett bennünket a házába.

– Megnézzük a bútorokat – mondta Kovalszky Ferenc.

Marika megkérdezte, hogy vacsoráztunk-e már, mondtuk, hogy csak krémost ettünk a Tulipánban, erre följánlotta, hogy főz nekünk virslit, mert csak virsli volt a hűtőszekrényében.

– Nagyon jó lesz – lelkenedett Lócsei Ilonka, és leült az ebédlőben. – Az italt mi adjuk. Hoztunk bort és pálinkát.

Kovalszky Ferencel bejártuk a házat, a szobákban régi, súlyos, megfakult bútorok támaszkodtak a falakhoz. Az egyik szobában, amely bizonyára hálósoba volt, Modrovich Szilárd csíkos mezés felnagyított fényképe díszelgett egy öreg, görbe lábú asztalon. Az asztal mellett vastag falú, rozsdás pántokkal összeszorított famozsár állt, benne hosszan kinyúló vasütővel.

– A bútorokat fényesre kell suvickolni – mondta Kovalszky Ferenc.

– Megcsinálok – mondtam. – Ragyogni fognak a régi bútorok, sok pénzt kereshetünk velük, de Marikának is fizess tisztességgel, úgy látom, elég szegényesen él.

– Tisztességgel fizetek – mondta Kovalszky Ferenc. – Mindig kedveltem a kancsal madonnát. Valamikor régen talán még focizni is megtanultam volna a kedvéért. Most már késő. Festek és üzletelek. Megöregedtem.

– Én is megöregedtem – mondtam. – Már a kiabálós színésznők elől is elszököm. De a régi bútorokat még kifényesítem.

Visszamentünk az ebédlőbe, Lócsei Ilonka nagy kortyokban itta a pálinkát, bennünket is pálinkával kínált.

– Inkább bort iszom – mondta Kovalszky Ferenc. – A bortól megmozdul a kezem, lehet, hogy ma éjszaka még vászonra mázolóok egy fehér hullát. Mostanában felpuffedt fehér hullákat festek.

– Én is bort iszom – mondtam. – A bor egészséges ital, még a cukorbetegék is fogyasztják.

Bort ittunk Kovalszky Ferencel, Kopilovics Marika gőzölgő virsliket hozott be a konyhából, megettük a virslit, és továbbra is bort ittunk, és régi történeteket meséltünk egymásnak. Valamikor éjjel tájkán Kovalszky Ferenc megkérdezte tőlem, hogy hol fogok aludni azon az éjszakán éjjel után. Nem tudtam, hogy hol fogok aludni.

– Gyere el hozzám – mondta Kovalszky Ferenc. – Mostanában ugyan nagy a nyüzsgés nálam, a fehér hullák mellé fiatal lányokat is festegetek, de azért találunk neked egy üres ágyat.

– Aludjál nálam – mondta akadozó nyelvvél Lócsei Ilonka. – A gyerekeknek külön szobájuk van, mi ketten meg szépen elférünk egymás mellett.

Kopilovics Marika sokáig nem szólt semmit, de a szeme ismét benedvesedett, és később halkán azt mondta:

– Itt is rengeteg üres hely van. Válogathatsz az ágyak közül.

Örültem, hogy ilyen kedves emberek között italozgathatok. Jó helyre keveredtem a zajos színházból.

– Kicsit elbágyadtam – mondtam. – Talán az lesz a legjobb, ha Marikánál maradok.

Ott maradtam. Kovalszky Ferenc elment, magával vitte Lócsei Ilonkát is. Kopilovics Marika bevezetett a régi bútorok közé, lefektetett az egyik ágyra, ahol nyomban elaludtam. Aztán hirtelen fölébredtem.

Nem tudom, maga hogy van vele, de én álomban is megérezem, ha az arcomba néznek. Még részegen is. Most is erre ébredtem. Felnyitottam a szememet, az ágyam mellett Kopilovics Marika ült egy régi, hajlított lábú széken, merőn nézett rám, a félrecsúszott bal szeme is majdnem középre ugrott.

– Miért nem alszol? – kérdeztem álmosan. – Hamarosan megvirrad, és neked táskás lesz a szemed, ha nem alszod ki magad.

– Eddig csak álomban láttam az arcodat – mondta Marika.

– Csúnya álmaidban?

– Szép álmaimban.

Fölkeltem, és átmentem vele a hálószobájába. Sokáig szerettük egymást azon az éjszakán, és utána sokáig szóltanul feküdtünk egymás mellett. Aztán Marika elsírta magát. Előbb csak csöndesen sírt, aztán egyre hangosabban zokogott, majdnem fuldoklott már.

Megsimogattam a haját.

– Elmegyek innen – mondtam. – Kovalszky Feri talán még ébren van, a fehér hullák festése elég sokáig eltart, és én is elférek a hullák között.

Kopilovics Marika átkarolta a nyakamat, szinte fojtogatott.

– Maradj itt ma éjszaka.

– Nem akarom, hogy sírjál.

– Mindjárt abba hagyom. Ne haragudj. Kicsit elkenődtem. De túléltem. Mindjárt abba hagyom a bömbölést, és elalszom... és szép álmaim lesznek.

Egy ideig még csukladozott, de azután elcsöndesült, nedves arcát az arcomhoz szorította, a karja a nyakamon maradt, így aludt el, és így aludtam el én is igen kényelmetlen testhelyzetben.

A reggeli világosságban megint arra ébredtem, hogy valaki az arcomba bámul. Egy véres szemű és sima hajú suhanc nézett rám, kezében a mozsártörőt tartotta.

– Maga kicsoda? – kérdezte.

– Téged bizonyára Modrovich Bélának hívnak – mondtam.

– Igen. Én Modrovich Béla vagyok. Maga kicsoda?

– Én vagyok az apád – mondtam.

A fiú meglóbálta kezében a vasdorongot, Modrovich Szilárd felnagyított fényképe felé fordult.

– Ő az apám.

– Én vagyok a másik apád, fiacskám – mondtam. – Leellenőrizheted. Menjél el a szülészetre, ott egy nagy könyvbe be van írva a nevem.

– Itt akar maradni nálunk? – kérdezte.

– Itt maradok – mondtam. – És te is itt maradsz. Ezentúl nem fogsz kocsmákban kujtorogni éjszakánként.

Marika is fölébredt a férfias beszédre, de a nyakamat nem engedte el, a fülembé suttogva kérdezte:

– Tényleg itt maradsz?

– Igen. A házat kimeszeljük, a régi bútorokat drágán eladjuk, új bútorokat veszünk, a középcsatár fényképét pedig kidobjuk a szemétre.

– Apám fényképét átviszem a szobámba – mondta Modrovich Béla, aki az én fiam is lehetett volna.

– A vasdorongot tedd vissza a mozsárba – mondtam.

A fiú engedelmeskedett, a mozsártörőt visszatette a helyére, lekapta Modrovich Szilárd csikos fényképét az asztalról, de elmenőfélben még megjegyezte:

– Eddig nagyon jól megvoltunk kettesben édesanyámmal.

Ránk csapta az ajtót, én meg őszintén megnyilatkoztam Kopilovics Marikának:

– Nehezen fogom megkedvelni ezt a fiút. Nagyon sima a haja, és vérben forog a szeme.

– Ne veszekedjeteek túl sokat – mondta Marika. – Alapjában véve rendes fiú, majd megszokjátok egymást.

– Lehet, hogy néhányszor szájon vágom a fiúcskát. Tiszteletlenül viselkedik felnőtt emberek előtt. Vasdoronggal hadonászik az apja feje fölött.

– Szeretsz engem? – kérdezte Marika.

– Igen. Azt hiszem, tizenhat évvel ezelőtt is szerettelek, de akkor még nem tudtam.

– Esténként nézni fogom az arcodat, és szép álmaim lesznek.

– Én mindig fölbredek, ha az arcomba néznek. Nem baj?

– Nem baj.

Így hát ott maradtam Kopilovics Marikánál, és az elkövetkező néhány esztendőben igen sikeres üzletetony bonyolítottunk le Kovalszky Ferencceel.

Kovács István

BÚCSÚ A KÁTRÁNYPAPÍR TETŐS HÁZTÓL

Az út itt Y-ként kettéhasad és ágasába fogja a házat, amelyet mintha az indasövényből sarjadó TV-antenna reteszene a századfordulóhoz. A kerítés akár a hit szőlőlugasa is lehetne így, hiszen a levézetten túl csak jelképes a termés. Mint errefelé mindenütt, a Nagyboldogasszony-templom oltárán kívül, ahol oly valószínűek a nürnbergi mester faragta fűrtök. De a kátránypapír tetős ház körül a tafafasor valószínűbb. Akár a temetőben.

Ablakok, amelyek nappalonta megvilágosodnak, s időnként este is. Ha azt hinné az ember, hogy a világ sötéten lakhatatlan. A mezsgyén ide-oda imbolygó kacsák cipzárként nyitják-csukják a konyhakert ágyásait.

A telek háromszögének csúcsában őrtorony: tömör kápolna. Útszéli... – az úttól elkerítve. Bádogtetejű. Három Istenanyával fürkészi a négy világtájat. Hajdan vigyázó felkiáltójelként állt a faluszélen. Azóta elnyelte a város. Egy pont a házzal együtt.

Az udvaron kátránypapírossal letakart farakások. Napról napra több. Innen nézve mintha apró kunyhók volnának. Olyanok, mint kicsiben a nagy. Az egyre szűkülő térben öregember hasogatja nap-